

Министерски съвет

Портал за обществени консултации

(www.strategy.bg)

**Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 11
от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на
учениците**

[линк към консултацията](#)

Информация

Откриване / Приключване: 12.06.2025 г. - 14.07.2025 г. Неактивна

Номер на консултация: #11185-K

Област на политика: Архив - Образование

Тип консултация: Акт на министър

Вносител: Министерство на образованието и науката

Тип вносител: Национално

Проектът за изменение и допълнение на Наредба № 11 от 2016 г. включва две основни цели на промените – прецизиране на текстове, свързани с националното външно оценяване, и изменение и допълнение на процедурите, насочени към процеса на признаване на период, клас, етапи и степен на образование.

Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците предвижда и изменения и допълнения в Наредба № 8 от 2016 г. за информацията и документите за системата на предучилищното и училищното образование, свързани с издаването и регистрацията на документи за признаване на средно образование от Националния център за информация и документация, както и с реда на внасяне на поправки, служебно или по заявление на заинтересувано лице, на очевидни фактически грешки, допуснати в документите за признаване.

Отговорна институция

Отговорна институция

Министерство на образованието и науката

Адрес: София, София, бул. Княз Дондуков №2А

Електронна поща: priemna@mon.bg

Полезни връзки

Официална интернет страница на Министерство на образованието и науката - <https://www.mon.bg/>

Рубрика „Обществени консултации“ на интернет страницата на МОН - <https://www.mon.bg/dokumentatsiya/proekti-na-dokumenti/>

Документи

Пакет основни документи:

[Мотиви към проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците - вер. 1.0 | 12.06.2025](#)

[Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците - вер. 1.0 | 12.06.2025](#)

[Становище от Национална асоциация на работещите с хора с увреждания съвместно с гражданска група от 285 родители на деца с обучителни затруднения \(дислексия, диспараксия и дискалкулия\) и експерти работещи с тях \(получено по електронна поща на 18.06.2025 г.\) 18.06.2025 г.\) - вер. 1.0 | 18.06.2025](#)

[Становище от Т. Георгиева \(получено по електронна поща на 27.06.2025 г.\) - вер. 1.0 | 27.06.2025](#)

[Справка за отразяване на предложенията и становищата - вер. 1.0 | 01.08.2025](#)

Консултационен документ:

Справка становища:

Коментари

Автор: Анатоли Андреев (11.07.2025 11:11)

Раздел III: Организация и провеждане на националното външно оценяване

Уважаеми дами и господа,

Към настоящия момент Наредба № 11 не съдържа ясно разписани, обективни и проверими критерии за подбор на педагогическите специалисти, които участват в комисиите за проверка и оценяване на писмените работи от националното външно

оценяване. Това създава предпоставки за субективизъм, неравнопоставеност между сертифицирани оценители и липса на прозрачност при прилагане на законодателството.

В сегашната практика се наблюдава участие на лица с минимално съответствие между основната им специалност и предмета на оценяване, като това намалява качеството и доверието в процеса. Наличието на квалифицирани специалисти със завършено висше образование по съответния предмет и значителен педагогически стаж следва да бъде ясно установен водещ критерий.

Във връзка с обявеното обществено обсъждане на проект за изменение и допълнение на Наредба № 11, предлагам нормативно допълнение към **Раздел III: Организация и провеждане на националното външно оценяване**, чрез включване на **нов член 60а**, имащ за цел да гарантира прозрачност, равнопоставеност и професионализъм при подбора на проверители за НВО.

Предложен текст:

Чл. 60а. (нов)

(1) Подборът на педагогическите специалисти за участие в комисиите за проверка и оценяване на писмените работи от националното външно оценяване се извършва въз основа на обективно доказани факти и съгласно публично обявени критерии:

1. Притежавана образователна и професионална квалификация, съответстваща на учебния предмет;
2. Валиден сертификат за оценител, издаден от Министерството на образованието и науката или от оправомощен от него орган;
3. Педагогически стаж и опит в преподаването по съответния предмет в системата на училищното образование;
4. Доказани резултати и отговорно участие в предходни проверки – коефициент получен от арбитражните работи, спрямо общия брой проверени работи (когато е приложимо);
5. Равномерно разпределение на участието на оценителите на принципа на ротация, с цел гарантиране на равнопоставеност.

(2) Регионалните управления на образованието водят и поддържат актуален регистър на:

1. Всички сертифицирани специалисти за съответния предмет;
2. Състава на комисиите по години;
3. Участието на всеки специалист в комисии през последните 3 учебни години.

(3) Едно и също лице не може да участва в комисии за проверка на НВО в повече от две последователни години, освен с изрично мотивирана необходимост, поради липса на достатъчен брой сертифицирани специалисти, и с одобрение от Министерството на образованието и науката.

Очаквани резултати:

Предложената редакция ще гарантира прилагането на еднакви правила във всички регионални управления и обвързване на подбора с обективни критерии, което ще доведе до:

- **По-голяма прозрачност и доверие** в организацията и провеждането на националното външно оценяване;
- **Справедливо разпределение на ангажираността** между всички сертифицирани специалисти и мотивиране за повишаване на квалификацията;
- **Ограничаване на субективизма и фаворизирането**, които компрометират качеството на проверките;
- **Повишаване на професионалния стандарт** и увереността на педагогическата общност, че вложените лични усилия и средства за квалификация имат реална тежест;
- **По-ясна отчетност и проследимост** на процеса, включително чрез електронен регистър на специалистите и комисиите.

Считам, че това би допринесло за устойчиво подобряване на качеството на образователния процес и за по-висока легитимност на резултатите от националните изпити.

С уважение,

А. Андреев

Автор: Елисавета Новакова (23.06.2025 13:52)

Използването на помощни материали на изпит

Относно становище 18 юни 2025 г. 16:47:57 ч. gorganova

Становище от Национална асоциация на работещите с хора с увреждания съвместно с гражданска група

В писмо, регистрирано в МОН с вх. № 94-3741/12.06.2024 г., съм ВИ изпратила как може да се напаснат моделите на изпитване и да се допусне използването на помощни материали.

Препоръките са изпратени по повод Проект на Постановление за изменение и допълнение на Наредбата за приобщаващото образование, Обществена консултация от 3 юни 2024, на b.borcheva@mon.bg; y.malashева@mon.bg

Автор: Елисавета Новакова (23.06.2025 10:07)

Подготовка за оценяване

Всеки един учител да трябва да документира как е преминала работата по подготовката за външното оценяване. Безплатни класни работи и задължителни безплатни пробни матури да се скенират и качват на профила на ученика и да са част от неговото портфолио.

Ако има съществена разлика в оценяването на преподаващия учителя и на учителите от външното оценяване НВО и ДЗИ, учениците да се явяват задължително на уточняващ тест, от който да става ясно от къде идват различията и каква е ролята на преподаващия учител в този процес.

Учители, които нямат развити умения да оценяват обективно, да участват в специални обучения по оценяване и при нужда да бъдат лишавани от право на оценяване. Учители, които само преподават без да имат право да оценяват, да получават друг статут и заплащането им да бъде напаснато на (без)отговорността им.

Автор: Мария Горанова (18.06.2025 16:49)

Становище от Национална асоциация на работещите с хора с увреждания съвместно с гражданска група от

2. На следващо място - **децата с дислексия да имат право да продължат обучението си след VII клас като деца със специални образователни потребности по смисъла на чл. 140 от Наредба за приобщаващо образование. Децата с дислексия да бъдат включени сред децата със специални образователни потребности, които на основание становище от регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование продължават обучението си в профили и специалности от професии, които са съобразени с индивидуалните им потребности и здравословното им състояние.**

Професионалистите от съответния регионален център за подкрепа ще направят преценка на индивидуалните потребности, личните интереси, мотивацията и възможностите на децата с дислексия с цел продължаване на обучението им в подходящи профили или в специалности от професии. По този начин тези деца ще бъдат адекватно насочени към подходящ профил, съответно специалност от професия и ще бъдат дадени конкретни препоръки за изготвянето на индивидуалния учебен план, за адаптирането на учебната среда при необходимост и за подходящата форма на обучение на ученика.

Към настоящия момент, въпреки че децата с дислексия са деца със специални образователни потребности, те следва да кандидатстват по общия ред за прием в училища след завършен VII клас. По този начин са в едно изключително неблагоприятно положение, тъй като не се отчитат техните затруднения и се преценят индивидуалните им телущи и бъдещи потребности.

- Описаните промени са изключително важни и следва да бъдат разгледани сериозно и в кратки срокове. Тези методи се използват успешно от редица години в редица други държави членки на ЕС. Приемането и прилагането на тези промени ще отговори напълно на състоянието на децата и на обучителните им нужди. В допълнение те ще позволят пълноценната адаптацията, реалното им обучение, завършване на образователна степен и последващата им реализация на трудовия пазар и интеграция в обществото. Исканите промени ще позволят развитието на едни децата, които няма да бъдат обиждани, демотивирани и дискриминирани.

Следва да се подчертае, че с приемането и прилагането на описаните промени в сферата на обучението на деца с дислексия ще се постигне синхронизиране на българската правна рамка с тази, възприета в други държави членки на ЕС.

- Изразявам изричното си желание във връзка с всички въпроси, повдигнати в настоящото заявление, за участие в работни срещи и обществени обсъждания и за предоставяне на допълнителна информация за изложените практики в други държави.
- **Настоящото заявление е подкрепено от Синдиката на българските учители, правно становище , както и 285 родители и професионалисти съгласно наделжо подписан списък.**

[\[1\]](#) [1] В Международна класификация на болестите (МКБ-10) дислексията (Специфично разстройство на четенето) е включена в рубрика F80 – „Специфични разстройства на училищните умения“. Това са група разстройства, които не са причинени от неадекватно обучение в училище, както и не са резултат от умствено изоставане, не се дължат на мозъчна травма или прекарано мозъчно заболяване. Наред с дислексията, в рубрика F80 са включени още Специфично разстройство на правописа (дисграфия) и Специфично разстройство на аритметичните умения (дискалкулия).

Автор: Мария Горанова (18.06.2025 16:47)

Становище от Национална асоциация на работещите с хора с увреждания съвместно с гражданска група от

Уважаеми дами и господа,

Във връзка с публикувания проект за изменение на Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците, насочвам Вашето внимание към следните три ключови аспекта, които изискват спешно разглеждане и нормативно уреждане в подкрепа на учениците със специфични обучителни трудности.

- промени в начина на текущо изпитване в училище (1-12 клас) на децата с дислексия/ дисграфия /дискалкулия [\[1\]](#), които представляват разстройство на училищните умения/.
-
- промени при изпитването (национално външно оценяване) и съответно приема на деца след 7 ми клас със състояние „ дислексия/ дисграфия//дискалкулия “ .
-
- въвеждането на целенасочено обучение за всички учители (от 1. до 12. клас), с цел изграждане на капацитет за разпознаване на специфични обучителни трудности като дислексия, дисграфия и дискалкулия, особено в начален етап, където ранната идентификация и интервенция е ключова. Необходимо е и систематично обучение за прилагане на адаптирани методи на преподаване и оценяване, включително устни и проектни форми, използване на визуални и практико-ориентирани подходи, както и умения за създаване на подкрепяща учебна среда, съобразена с индивидуалните потребности на учениците.

Към момента съществуващата практика е напълно дискриминационна спрямо децата с дислексия/дисграфия/дискалкулия , тъй като при текущото им писмено изпитване(контролни, класни и т.н.) по никакъв начин не се вземат предвид ограниченията, които налага това състояние. Европейската практика разпорежда при деца с увреждания да се изпитват устно, да им се дава повече време или да не се зачитат правописните грешки ,ако изпитването е устно. (виж по – долу за подробна информация).

Единствено при полагане на писмени изпити за НВО учениците с дислексия имат право на 30% удължено време при полагането на тези изпити.

Тук идва и следващата дискриминационна практика спрямо децата с дислексия/ дисграфия/дискалкулия . Както знаете за да продължат след 7ми клас учениците кандидатстват на базата на бал формиран от срочните оценки в училище и резултатите по български език и математика на НВО. Ето и тази практика е напълно дискриминационна, тъй като дете с дислексия/диспраксия/дисграфия/дискалкулия никога няма да може изложи знанията си писмено в отличен вид, поради ограниченията на състоянието си.

Съществуващите и използвани в образователната сфера в момента в България практики относно децата с дислексия са в грубо и директно нарушение на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, по-специално на чл. 24 – изрично посветен на образованието. Цитираната конвенция е ратифицирана България през 2012г., от която дата следва да се спазва и прилага.

- С настоящото заявление бих искала да инициирам промени в нормативната уредба относно децата с дислексия в следните насоки:

1. На първо място – да бъдат извършени ефективни промени в начина на

- текущо изпитване в училище и
- провеждане на национално външно оценяване на децата с дислексия,

като бъдат предприети следните конкретни стъпки при текущото изпитване и при националното външно оценяване:

1. Изпитване на ученика с дислексия устно и/или проектно, а не писмено.

1. Ученикът с дислексия да не чете на глас пред останалите съученици.

1. Провеждането на писмен изпит да се извърши с техническо устройство /компютър, таблет/ и да се използват текстообработващи/редактиращи софтуерни програми.

1. При оценяване на писмената работа да не се намаля оценката на ученика, заради пунктуацията и правописа му.

1. При провеждане на всяко текущо изпитване да се предостави поне 30% повече време за работа на ученика с дислексия.

1. Да се позволи използването на:

- калкулатор или отпечатано копие на таблиците за умножение и геометрични формули.
- таймери за проследяване на времето
- маркери за отбелязване на текст
- планери за проследяване на задачите
- графична хартия за организиране на математически задачи на лист.

1. Изпитването да бъде извършено в стая, която не отвлича вниманието, ако е налице дефицит на вниманието.

Автор: Зорница Стратиева (13.06.2025 18:23)

Становище от Гражданска група Математика за всички деца и учени - експерти 3
Мотиви:

Липсата на физическо пространство в градовете София, Пловдив, Варна и Бургас е причина такива паралелки да не могат да се открият в математическите гимназии,

независимо от декларираното желание за повече паралелки в предложената в проекто-наредбата нова алинея 7 на чл. 50. Желанията на родители и ученици да се обучават в математически паралелки след 5-и клас идват именно от четирите големи града на страната, но дефакто чл. 50 ал. 7 би работил единствено в останалите градове с математически гимназии.

Към настоящия момент на територията на Република България математически гимназии няма във всяка област. Това създава условия за ограничение, препятствие и дискриминация на свободата за достъп до образование. В резултат на извършен национален анализ от ГГ "Математика за всички" чрез публично достъпна информация, придобита по реда на ЗДОИ, е установено, че в областите Търговище, Велико Търново и Кърджали няма математически гимназии, което лишава децата от посочените области до достъп до качествено образование по математика.

Констатирахме, че достъпът до математически паралелки в София, Пловдив и Варна е най-нисък от всички градове, където се отварят такива. В София и Пловдив, 1 на всеки 51 деца е прието в математическа гимназия, във Варна – 1 на 34, докато в Кюстендил – 1 на всеки 5. Освен това от анализа се установи, че има деца с конкурентни резултати, които отпадат от държавния план прием в математическа гимназия в 5-и клас заради това, че няма достатъчно разкрити паралелки в съществуващите училища по реда на чл. 38, ал. 3 от ЗПУО.

За целта предложението ни е да се създаде специален алгоритъм, с който се позволява отваряне на математически паралелки в училища за градове, за които се отнася Законът за териториално делене на Столична община и големите градове след четвърти и след седми клас. По този начин децата от бедните и отдалечени райони в големите градове и СО, които са постигнали успешни резултати, ще могат да се обучават в по-близък и достъпен район до тях.

Въведеният алгоритъм за определяне на училищата, които откриват математическа паралелка в даден район в V клас стимулира училищата да информират и работят с повече деца за математически състезания, както и да работят върху подобряване на резултатите на учениците си от националното външно оценяване по математика в VII клас.

§ 18.

В чл. 68 се правят следните изменения:

Ал. 2 се заличава.

§ 19.

В чл. 68 се правят следните изменения:

Ал. 2 се заличава

§ 27.

В чл. 74г се правят следните изменения:

Ал. 3 се заличава

Мотиви:

Създадените алинеи, в които се допуска да участват ученици в приема, които не са кандидатствали, са дискриминационни спрямо лицата, които са се явили на задължителното национално външно оценяване, балообразуващите състезания и олимпиади и благодетелства определени лица, като ги поставя в неравностойни условия, за които нямат доказани знания и подготовка. В същото време тези лица са облекчени, защото не са участвали и в редовните етапи на класиране и ги поставя в

условия на по-специални ученици. От друга страна липсата на контрол от страна на РУО за прием на тези ученици и липсата на ясни правила и критерии за явяване на задължителните изпити създава сериозна опасност за манипулиране на процеса по прием и влошаване качеството на образователния продукт в България.

§ 42.

В чл. 107а се правят следните изменения:

Ал. 6 се заличава

Ал. 7 се заличава

Ал. 8 се заличава

Мотиви:

През 2024/2025 г. на основание чл. 107а, ал. 7 и ал. 8 в СМГ “Паисий Хилендарски” София са приети 16 деца, в НПМГ “акад. Любомир Чакалов” София - 20 деца, в МГ “Д-р Петър Берон” Варна - 2 деца, в ППМГ “Добри чинтулов” Сливен - 1 дете. Предложената поправка на чл. 107а, ал. 6 не ограничава “спускането на парашутисти” (както самите гимназии ги наричат), единственото което прави е да промени критериите по които тази практика може да се извършва. Това не гарантира по никакъв начин, че тази практика ще бъде ограничена, а по-скоро че ще промени начина на реализация на тези надпланови бройки, утвърдени с подписа на министъра.

Автор: Зорница Стратиева (13.06.2025 18:23)

Становище от Гражданска група Математика за всички деца и учени - експерти 2
§ 11. В чл. 50 се правят следните изменения:

Добавя се нова ал. 8

(8) Математическа гимназия не осъществява прием по чл. 142, ал. 3, т. 5 ЗПУО за годината, когато средният резултат на националното външно оценяване по математика в VII клас на учениците ѝ е по-нисък от средния резултат на националното външно оценяване по математика в VII клас на учениците на държавно или общинско училище, извън тези по чл. 38, ал. 3 от ЗПУО, намиращо се в същата община, в която се намира математическата гимназия.

Добавя се нова ал. 9

(9) Училищата извън тези по чл. 38, ал. 3 от ЗПУО могат да отворят прием за специализирана паралелка по математика и/или природни науки, за която важат изпитите от ДПП в V клас. Специализирани паралелки могат да разкриват училища, които отговарят на следните условия:

да има поне един ученик от IV клас, явявал се на математически състезания от държавния прием за V клас през съответната учебна година на съответната учебна година на отваряне на паралелката.

да има по-висок среден резултат на учениците си на националното външно оценяване по математика в VII клас от най-слабия среден резултат, постигнат от всички математически гимназии в страната с право на прием по ал.8 през

съответната учебна година на отваряне на паралелката.

Добавя се нова ал. 10:

(10) Базов достъп в градовете с математически гимназии е най-малкото число от съотношенията между броя на населението на общините с прием в V клас по чл. 142, ал. 3, т. 5 ЗПУО към общия брой на местата по чл. 142, ал. 3, т. 5 ЗПУО в съответните общини.

Добавя се нова ал. 11:

(11) Право на прием в специализирани паралелки имат:

Райони на териториално деление, за които важи Закона за териториално деление на Столична община и големите градове

Общини, за които не се отнася Закона за териториално деление на Столична община и големите градове, и в които не се осъществява прием в V клас по чл. 142, ал. 3, т. 5 ЗПУО.

Добавя се нова ал. 12:

(12) Броят на специализираните паралелки в райони и общини по ал. 11 се формира на база броя на местата в специализираните паралелки:

Броят на местата в специализираните паралелки в райони и общини по ал. 11, се определя като отношението между броя на населението на района (общината) към базовия достъп в градовете с математически гимназии по ал. 10.

Броят на местата в специализираните паралелки в райони и общини по ал. 11, не може да надвишава общия брой явили се ученици на математически състезания за ДПП в V клас през съответната година в съответния район (община).

Когато броят на местата по т.1 и т.2 в райони и общини по ал. 11, е над минималния, но под максималния норматив за формиране на допълнителна паралелка, се утвърждава прием на допълнителна паралелка.

Когато броят на местата по т.1 и т.2 в райони и общини по ал. 11, е под минималния норматив, паралелка не се формира.

Добавя се нова ал. 13:

(13) Осъществяване на прием в специализирана паралелка в V клас имат право училищата в районите и общините по ал. 11:

В случай, че броят на училищата, които отговарят на условията по ал. 9, т. 1 и т. 2 да откриват паралелка е по-голям или равен на предложения брой паралелки (X) по ал. 12, то отварят паралелка първите X училища в низходящ ред според средния резултат на националното външно оценяване по математика в VII клас през съответната учебна година.

В случай, че броят на училищата, които отговарят на условията по ал. 9, т. 1 и т. 2 да откриват паралелка е по-малък от предложения брой паралелки по ал. 12, то паралелките се разпределят пропорционално между училищата докато остатъка не стане по-малък от броя на участващите училища. Остатъкът се разпределя по ал. 13, т.1.

В случай, че няма училища, които да отговарят на критериите да откриват паралелка по ал. 9 т.1 и т.2, ал.13, т.1 може да се прилага по решение на началника на Регионалното управление на образованието за най-добрите училища в района

(общината) в низходящ ред според средния резултат на националното външно оценяване по математика в VII клас през съответната година.

Автор: Зорница Стратиева (13.06.2025 18:21)

Становище от Гражданска група Математика за всички деца и учени - експерти

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ВЪЛЧЕВ,

Във връзка с публикувания проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование, публикуван на 20.5.2025 г. на електронната страница на Портала за обществени консултации <https://www.strategy.bg/publicconsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=9108> Ви изпращаме нашите предложения, които настояваме да бъдат взети предвид при одобряването на проекта на Наредбата.

На първо място бихме искали да Ви обърнем внимание, че публикуваният вариант на проекто-наредба не отговаря на изискванията на чл. 18а от Закона за нормативните актове, които изискват извършването на предварителна оценка на въздействието на изготвените предложения, налагащи промяната на нормативния акт.

По отношение на:

§ 6:

В предложението текст на § 6. в чл. 40й, ал. 2, т. 2 в Проекто-наредбата да се замени новият текст “в тази наредба” със съществуващия текст в досегашния член 40й, ал.2, т.2 “в нормативен акт”.

Мотиви: С предложението нов текст в проекто-наредбата се създават предпоставки за ограничение по отношение на по-високия по степен нормативен акт, което е нарушение на императивните разпоредби на чл. 15 ал. 1 и ал.3 от ЗНА, доколкото в ЗПУО е създаден регламент за план-приема в неговия Раздел IX.

В чл. 40й се правят следните изменения и допълнения:

Създава се нова ал. 4

(4) не се допуска преместване в паралелки в училища след IV и VII клас с профил Математически и/или Природни науки.

Мотиви: В резултат на установената практика за прием в училища след IV и VII клас с профил Математически и/или Природни науки, в паралелките са включени деца, които са преминали изпити / състезания за прием в ДПП, но резултатите им не са достатъчни да се класират в съответните паралелки. Съгласно получената от нас информация, при този неблагоприятен изход за децата им, множество родители внасят молби за преместване след приключване на план-приема като мотивите за това са разнообразни. Директорите от своя страна са длъжни да препратят молбата към РУО-тата и МОН. По тази схема през 2024/2025 г. на основание чл. 107а, ал. 7 и ал. 8 в СМГ “Паисий Хилендарски” София са приети 16 деца, в НПМГ “акад. Любомир Чакалов” София - 20 деца, в МГ “Д-р Петър Берон” Варна - 2 деца, в ППМГ “Добри чинтулов” Сливен - 1 дете. Редно е механизмът на “парашутистите” да се елиминира

напълно.

История

Начало на обществената консултация - 12.06.2025

Приключване на консултацията - 14.07.2025

Справка за получените предложения - 01.08.2025

[Справка за отразяване на предложенията и становищата](#)